

ตัวอย่าง หลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล

- ชื่อหลักสูตรภาษาไทย : หลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล (หลักสูตรใหม่/หลักสูตรปรับปรุง) พ.ศ.
ภาษาอังกฤษ : Certificate Program for Practical Nursing
- ชื่อประกาศนียบัตรภาษาไทย : ประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล
ภาษาอังกฤษ : Certificate for Practical Nursing
- หน่วยงานที่รับผิดชอบ
- หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันประเทศไทยเช่นเดียวกับประเทศต่างๆส่วนใหญ่ทั่วโลกกำลังเผชิญกับปัญหาสุขภาพของประชาชนจากการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และความเจริญก้าวหน้าด้านการแพทย์และเทคโนโลยี ช่วยให้คนไทยมีความรู้และทักษะในการป้องกันโรคและอุบัติเหตุและการสร้างเสริมสุขภาพตนเองและครอบครัวมากขึ้น ทำให้คนไทยมีอายุยืนยาวขึ้น การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตทำให้เกิดโรคเรื้อรังเพิ่มขึ้น นอกจากนี้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ประเทศไทยกำลังเผชิญหน้ากับภาวะการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรสูงอายุ เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุคือ ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนเกินร้อยละ 10(1) จากการศึกษาขนาดและแนวโน้มของประชากรสูงอายุจาก สำนะโนประชากรไทยระหว่าง ปี พ.ศ.2503 จนถึง พ.ศ.2543 และการคาดประมาณประชากรของประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2553 ถึง พ.ศ.2583 พบว่า ปี พ.ศ. 2553 สัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.2 และใน พ.ศ.2583 สัดส่วนของผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 32.1 (2) นอกจากนี้จากการสำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่นอกเขตเทศบาลถึงร้อยละ 71.4 สำหรับปัญหาสุขภาพของประชากรสูงอายุที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตประจำวันนี้อาจนำไปสู่ความพิการจากอุบัติเหตุการพลัดตกหกล้ม ได้แก่ ปัญหาด้านการมองเห็นและปัญหาการได้ยิน ซึ่งในปี พ.ศ. 2554 พบร้อยละ 47.4 และร้อยละ 15 ของผู้สูงอายุตามลำดับ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามอายุ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะเกิดความพิการเพิ่มมากขึ้นจากร้อยละ 5.8 ในปี พ.ศ. 2544 เป็นร้อยละ 15.3 ในปี พ.ศ. 2550 ความพิการที่พบมาก คือ สายตาเลือนรางทั้งสองข้าง หูตึงทั้งสองข้างและอัมพฤกษ์ (3)

นอกจากนี้ ตามมติ ข้อ 11 ในการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2552 เรื่อง การพัฒนาระบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงเห็นชอบให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน สภาการพยาบาล และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีบุคลากรที่จะทำหน้าที่เป็นพยาบาลผู้จัดการการดูแลระยะยาว(Long term care manager) โดยคำนึงถึงความแตกต่างและความต้องการที่หลากหลาย และร่วมกันพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดบริการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงในครอบครัวและชุมชน รวมทั้งจัดให้สถานดูแล

ผู้สูงอายุที่ต้องการบริการทางการแพทย์/การพยาบาลขึ้นทะเบียนกับสำนักงานพยาบาลและการประกอบโรคศิลปะ เพื่อกำกับดูแล รวมทั้งจะต้องจัดให้มีระบบการบริการการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งบริการด้านสุขภาพและสังคมให้มีมาตรฐาน ตลอดจนกำกับมาตรฐานและระบบการดูแลผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนั้น สภาการพยาบาลจึงกำหนดเป็นนโยบายเพื่อตอบสนองความจำเป็นที่กล่าวมาข้างต้นด้วยการประกาศแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง (สภาการพยาบาล.,2556) (4)และคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติโดยคณะกรรมการพัฒนาระบบระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ในการประชุมครั้งที่ 5/2557 วันที่ 15 กันยายน 2557 เพื่อพัฒนาแผนยุทธศาสตร์และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายด้านระบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง สรุปสาระที่สำคัญดังนี้

- 1) ผู้จัดการการดูแลผู้สูงอายุควรเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์
- 2) ต้องจัดให้มีผู้ดูแลผู้สูงอายุซึ่งต้องผ่านการฝึกอบรมที่มีคุณภาพและทำงานภายใต้ความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์

จากการศึกษาของรองศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา นันทบุตร (5) (6) ในรายงานสถานการณ์ความจำเป็นที่ต้องการผู้ช่วยพยาบาลในการดูแลผู้สูงอายุพบว่า

- 1) จากจำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป 5,000 คน ใน1ตำบล พบผู้ป่วยที่ช่วยตัวเองไม่ได้มากกว่า 100 คน และต้องการดูแลประมาณ 3 วัน/สัปดาห์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนผู้ป่วยทั้งหมด
- 2) อัตราความต้องการผู้ช่วยพยาบาลในหมู่บ้านเท่ากับผู้ช่วยพยาบาล 1 คน : 1 หมู่บ้าน และใน 1 ตำบลควรมีพยาบาลวิชาชีพ 2-4 คน : ผู้ช่วยพยาบาล 10-15 คน
- 3) การดูแลผู้สูงอายุต้องเป็นงานบริการที่เป็นงานประจำของผู้ช่วยพยาบาลและต้องเชื่อมต่อกับโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลซึ่งอาจต้องมีอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) ช่วยดูแลผู้ป่วยที่บ้านด้วย
- 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมการดูแลสุขภาพ
- 5) ผู้ป่วยผู้สูงอายุในชนบทควรได้รับการดูแลอย่างเสมอภาคจากภาครัฐ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สภาการพยาบาลจึงเห็นสมควรให้ปรับปรุงหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาลเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรซึ่งปัจจุบันเป็นสังคมสูงวัยที่สมบูรณ์ ประชาชนมีภาวะการเจ็บป่วยเรื้อรัง ตลอดจนการเจ็บป่วยในระยะสุดท้ายเพิ่มมากขึ้น มีความต้องการการดูแลขั้นพื้นฐานเพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวในการดำรงชีวิตด้านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามอัตภาพ

5. ปรัชญาของหลักสูตร

..... มีความเชื่อว่าผู้ช่วยพยาบาลเป็นผู้ช่วยทำการพยาบาลตามที่พยาบาลมอบหมายในการดูแลผู้ที่ต้องพึ่งพิงเกี่ยวข้องกับสุขอนามัยและสิ่งแวดล้อม ช่วยเหลือบุคคลตามความต้องการขั้นพื้นฐานในกิจวัตรประจำวัน ป้องกันภาวะแทรกซ้อน และอันตรายต่างๆ สังเกตอาการ วัตถุประสงค์สุขภาพ และทำการบันทึกติดตามความเปลี่ยนแปลงของอาการและอาการแสดงของโรค ช่วยเหลือในการตรวจและการรักษาพยาบาลต่างๆ

จัดเตรียมอุปกรณ์และสิ่งแวดล้อมให้การปฐมพยาบาลในภาวะฉุกเฉิน รวมทั้งให้การฟื้นฟูสภาพตามแผนการรักษาพยาบาล การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิชาการศึกษาทั่วไปและการพยาบาลขั้นพื้นฐาน ตลอดจนมีวิชาให้เลือกเรียนก่อนสำเร็จการศึกษา ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พยาบาล และบุคลากรในทีมสุขภาพ สามารถให้การพยาบาลขั้นพื้นฐานเพื่อให้บุคคลดำรงชีวิตด้านการดำเนินชีวิตประจำวันได้ตามอัตรภาพ และมีโอกาสเลือกเรียนในวิชาที่สนใจ

ผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล จะสามารถช่วยผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ในการดูแลบุคคล ทั้งในสถานพยาบาล ที่บ้าน และในชุมชน ในด้านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การพยาบาลที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนและการพยาบาลบุคคลที่อยู่ในระยะท้าย โดยอยู่ภายใต้ความควบคุมของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลทั้งที่มีภาวะสุขภาพดีหรือเจ็บป่วยด้วยโรคที่ไม่รุนแรง ซับซ้อน สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

6. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ภายหลังสำเร็จการศึกษาจากหลักสูตร ผู้สำเร็จการศึกษาจะมีความสามารถและคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

- 1) ช่วยเหลือดูแลบุคคลด้านความต้องการขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การป้องกันภาวะแทรกซ้อนและอันตรายต่างๆ และการฟื้นฟูสภาพภายใต้ความควบคุมของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์
- 2) ติดตามและบันทึกความเปลี่ยนแปลงอาการและอาการแสดงของโรคและความต้องการของผู้ป่วยและญาติตามที่ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์มอบหมาย
- 3) ช่วยจัดเตรียมอุปกรณ์และสิ่งแวดล้อมในการตรวจรักษาพยาบาลที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน
- 4) ช่วยทำการปฐมพยาบาลเบื้องต้นในภาวะฉุกเฉินภายใต้การควบคุมของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์
- 5) มีทัศนคติที่ดีต่อการช่วยเหลือดูแลบุคคล
- 6) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ทีมสุขภาพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 7) มีคุณธรรมและจริยธรรม

7. คุณสมบัติของผู้เข้ารับการศึกษ

- 1) มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง
- 2) อายุไม่ต่ำกว่า 16 ปีบริบูรณ์ นับถึงวันเปิดการศึกษา
- 3) สุขภาพสมบูรณ์ไม่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษาหรือการปฏิบัติงาน

8. หลักสูตร

หลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล (หลักสูตรใหม่/ปรับปรุง) พ.ศ.มีรายละเอียด ดังนี้

8.1. จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร

หลักสูตรประกาศนียบัตรผู้ช่วยพยาบาล (หลักสูตรใหม่/ปรับปรุง) พ.ศ..... มีจำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต โดยมีสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตขั้นต่ำของแต่ละหมวดวิชา ดังนี้

8.2. โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย

1) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	ไม่น้อยกว่า	6	หน่วยกิต
2) หมวดวิชาเฉพาะ	ไม่น้อยกว่า	28	หน่วยกิต
2.1) รายวิชาภาคทฤษฎี	ไม่น้อยกว่า	18	หน่วยกิต
2.2) รายวิชาภาคปฏิบัติ	ไม่น้อยกว่า	10	หน่วยกิต
3) หมวดวิชาเลือก	ไม่น้อยกว่า	2	หน่วยกิต

8.3. รายวิชาในหลักสูตร

1) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	6	หน่วยกิต
- ภาษาอังกฤษและศัพท์ทางการแพทย์		2(2-0-4)
- พัฒนาการตามวัยกับความต้องการของมนุษย์		2(2-0-4)
- การสื่อสารและการทำงานเป็นทีมในการให้บริการสุขภาพ		2(2-0-4)
2) หมวดวิชาเฉพาะ	28	หน่วยกิต
- หลักกฎหมาย ขอบเขต และจริยธรรมในการปฏิบัติงาน		1(1-0-2)
- สุขภาพอนามัยส่วนบุคคลและสิ่งแวดล้อม		1(1-0-2)
- ระบบการจัดการอาหารสำหรับผู้ป่วย		1(1-0-2)
- เทคนิคการช่วยเหลือดูแลบุคคลขั้นพื้นฐาน		3(2-3-5)
- ระบบการทำงานหน่วยบริการสุขภาพ		2(2-0-4)
และการบำรุงรักษาอุปกรณ์ทางการแพทย์และการพยาบาล		
- กายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยาเบื้องต้น		2(2-0-4)
- การช่วยเหลือดูแลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ		3(3-0-6)
- การอภิบาลทารกและช่วยเหลือดูแลเด็ก		2(2-0-4)
- การช่วยเหลือดูแลสุขภาพบุคคลที่บ้านและในชุมชน		2(2-0-4)
- การช่วยเหลือดูแลบุคคลด้านสุขภาพจิต		1(1-0-2)

- ปฏิบัติการช่วยเหลือดูแลบุคคลขั้นพื้นฐาน 3(0-12-3)
 - ปฏิบัติการช่วยเหลือดูแลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 3(0-12-3)
 - ปฏิบัติการอภิบาลทารกและช่วยเหลือดูแลเด็ก 2(0-8-2)
 - ปฏิบัติการช่วยเหลือดูแลสุขภาพบุคคลที่บ้านและในชุมชน 2(0-8-2)
- 3) หมวดวิชาเลือก เลือกวิชาใดวิชาหนึ่ง 2 หน่วยกิต
- ปฏิบัติการช่วยเหลือดูแลสุขภาพบุคคลในสถานพยาบาล 2(0-8-2)
 - ปฏิบัติการช่วยเหลือดูแลสุขภาพบุคคลในชุมชน 2(0-8-2)

8.4. ตัวอย่างแผนการเรียน

ภาคเรียนที่ 1 (15-18 สัปดาห์)

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
	-ภาษาอังกฤษและศัพท์ทางการแพทย์	2(2-0-4)
	-พัฒนาการตามวัยกับความต้องการของมนุษย์	2(2-0-4)
	-การสื่อสารและการทำงานเป็นทีม ในการให้บริการสุขภาพ	2(2-0-4)
	-หลักกฎหมาย ขอบเขต และจริยธรรมในการปฏิบัติงาน	1(1-0-2)
	-สุขภาพ อนามัยส่วนบุคคลและสิ่งแวดล้อม	1(1-0-2)
	-ระบบการจัดการอาหารสำหรับผู้ป่วย	1(1-0-2)
	-ระบบการทำงานหน่วยบริการสุขภาพและการบำรุงรักษา	2(2-0-4)
	อุปกรณ์ทางการแพทย์และการพยาบาล	
	-กายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยาเบื้องต้น	2(2-0-4)
	-เทคนิคการช่วยเหลือดูแลบุคคลขั้นพื้นฐาน	3(2-3-5)
	-การช่วยเหลือดูแลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ	3(3-0-6)
	-การอภิบาลทารกและช่วยเหลือดูแลเด็ก	2(2-0-4)
	รวม	21(20-3-41)

ภาคเรียนที่ 2 (15-18 สัปดาห์)

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
	- การช่วยเหลือดูแลสุขภาพบุคคลที่บ้านและในชุมชน	2(2-0-4)
	- การช่วยเหลือดูแลบุคคลด้านสุขภาพจิต	1(1-0-2)
	- ปฏิบัติการช่วยเหลือดูแลบุคคลขั้นพื้นฐาน	3(0-12-3)
	- ปฏิบัติการช่วยเหลือดูแลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ	3(0-12-3)
	- ปฏิบัติการอภิบาลทารกและช่วยเหลือดูแลเด็ก	2(0-8-2)
	รวม	11(3-32-14)

ภาคฤดูร้อน (9 สัปดาห์)

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
	-ปฏิบัติการช่วยเหลือดูแลสุขภาพบุคคลที่บ้านและในชุมชน	2(0-8-2)
	-วิชาเลือก (เลือกวิชาใดวิชาหนึ่ง)	2(0-8-2)
	รวม	4(0-16-4)

8.5. คำอธิบายระบบรหัสวิชา (ตามระบบของสถาบันการศึกษา)

8.6. ตัวอย่างคำอธิบายรายวิชา

ก. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป

ภาษาอังกฤษและศัพท์ทางการแพทย์ 2 หน่วยกิต

คำศัพท์ โครงสร้างไวยากรณ์ การใช้ภาษาอังกฤษ และการใช้ศัพท์ทางการแพทย์ที่จำเป็น

พัฒนาการตามวัยกับความต้องการของมนุษย์ 2 หน่วยกิต

มโนคติและทฤษฎีทางสังคมวิทยา จิตวิทยาทั่วไป พัฒนาการตามวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยสูงอายุ ความต้องการพื้นฐาน พฤติกรรม การรับรู้ การเรียนรู้ การคิด และการปรับตัวของมนุษย์

การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีมในการให้บริการสุขภาพ 2 หน่วยกิต

หลักการติดต่อสื่อสาร การสื่อสารในองค์กร การประยุกต์หลักการสื่อสารในการให้บริการสุขภาพ ลักษณะของกลุ่ม กระบวนการกลุ่ม การทำงานเป็นทีม ปัจจัยที่มีผลการทำงานเป็นทีม การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม และการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อส่งเสริมการทำงาน

ข. หมวดวิชาเฉพาะ

หลักกฎหมาย ขอบเขต และจริยธรรมในการปฏิบัติงาน 1 หน่วยกิต

หลักจริยธรรมในการช่วยเหลือดูแล จริยธรรมของผู้ช่วยเหลือดูแลและผู้ร่วมงาน และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สุขภาพ อนามัยส่วนบุคคลและสิ่งแวดล้อม 1 หน่วยกิต

แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพและความเจ็บป่วย ความต้องการการดูแลสุขภาพแต่ละวัย อนามัยส่วนบุคคล สิ่งแวดล้อม ตลอดจนการดูแล และระบบบริการสาธารณสุข

ระบบการจัดการอาหารสำหรับผู้ป่วย 1 หน่วยกิต

ส่วนประกอบและคุณค่าของอาหาร ความต้องการสารอาหารของบุคคลในภาวะปกติและเจ็บป่วย ประเภทของอาหารเฉพาะโรค ระบบการจัดการอาหารสำหรับบุคคลทั่วไป ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยเฉพาะโรคที่พบบ่อย และไม่ยุ่งยากซับซ้อน

เทคนิคการช่วยเหลือดูแลบุคคลขั้นพื้นฐาน 3 หน่วยกิต

เทคนิคในการดูแลบุคคลด้านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การฟื้นฟูสภาพและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น รวมทั้งฝึกปฏิบัติเทคนิคการช่วยเหลือดูแลบุคคลด้านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ให้ปลอดภัยและสุขสบาย

ระบบการทำงานหน่วยบริการสุขภาพและการบำรุงรักษาอุปกรณ์ทางการแพทย์และการพยาบาล 2 หน่วยกิต

แนวคิดเกี่ยวกับระบบการจัดการในหน่วยบริการสุขภาพ การจัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการแพทย์และการพยาบาล ตลอดจนการบำรุงรักษาเครื่องมือเครื่องใช้

กายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยาเบื้องต้น 2 หน่วยกิต

โครงสร้าง หน้าที่ กลไกการทำงานของเซลล์ และเนื้อเยื่อต่างๆของระบบปฏิกิริยา ระบบกระดูก ระบบกล้ามเนื้อ ระบบประสาท ระบบเลือดและอวัยวะสร้างเลือด ระบบไหลเวียน ระบบหายใจ ระบบย่อยอาหาร ระบบต่อมไร้ท่อ ระบบขับถ่าย ระบบสืบพันธุ์ ระบบอวัยวะรับความรู้สึกพิเศษ

การช่วยเหลือดูแลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 3 หน่วยกิต

สาเหตุ อาการ อาการแสดง และแนวทางการดูแลช่วยเหลือผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุที่มีภาวะสุขภาพปกติ และเจ็บป่วยด้วยโรคที่พบบ่อยและไม่ยุ่งยากซับซ้อนหรืออยู่ในภาวะพึ่งพิง ให้สามารถดำเนินชีวิตด้านกิจวัตรประจำวัน ได้ตามอัตภาพ

การอภิบาลทารกและช่วยเหลือดูแลเด็ก	2	หน่วยกิต
การเจริญเติบโต และพัฒนาการของทารกและเด็ก การดูแลทารกและเด็กวัยต่างๆ รวมทั้งการอภิบาลทารกและดูแลเด็กในภาวะปกติและภาวะเจ็บป่วยด้วยโรคที่พบบ่อยและไม่ยุ่งยากซับซ้อน		
การช่วยเหลือดูแลบุคคลด้านสุขภาพจิต	1	หน่วยกิต
แนวทางการดูแลบุคคลที่มีภาวะสุขภาพจิตเปราะบางเล็กน้อย รวมทั้งผู้สูงอายุ โดยมุ่งเน้นทางด้านจิตอาารมณ์ และสังคม		
การช่วยเหลือดูแลสุขภาพบุคคลที่บ้านและในชุมชน	2	หน่วยกิต
แนวทางการดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่องแก่บุคคลทุกวัย ตลอดจนคนพิการที่เจ็บป่วยด้วยโรคที่พบบ่อยและไม่ยุ่งยากซับซ้อน อยู่ในภาวะพึ่งพิง โดยเฉพาะที่บ้านและในชุมชน		
ปฏิบัติการช่วยเหลือดูแลบุคคลขั้นพื้นฐาน	3	หน่วยกิต
ฝึกปฏิบัติการช่วยเหลือดูแลบุคคลและการช่วยผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ในการดูแลบุคคลด้านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัยและสุขสบาย รวมทั้งการปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการบันทึกรายงาน		
ปฏิบัติการช่วยเหลือดูแลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ	2	หน่วยกิต
ฝึกปฏิบัติการให้การช่วยเหลือดูแลกิจวัตรประจำวัน ผู้ใหญ่และผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคที่พบบ่อยและไม่ยุ่งยากซับซ้อนหรืออยู่ในภาวะพึ่งพิง		
ปฏิบัติการอภิบาลทารกและช่วยเหลือดูแลเด็ก	2	หน่วยกิต
ฝึกปฏิบัติการอภิบาลทารกและให้การช่วยเหลือดูแลเด็กที่มีสุขภาพดีและเด็กป่วยด้วยโรคที่พบบ่อยและไม่ยุ่งยากซับซ้อน		
ปฏิบัติการช่วยเหลือดูแลสุขภาพบุคคลที่บ้านและในชุมชน	2	หน่วยกิต
ฝึกปฏิบัติการช่วยเหลือดูแลสุขภาพเด็ก ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ คนพิการ ที่เจ็บป่วยด้วยโรคที่พบบ่อยและไม่ยุ่งยากซับซ้อน อยู่ในภาวะพึ่งพิง ทั้งที่บ้านและในชุมชน ดูแลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เกิดจนตายทั้งในภาวะปกติและเจ็บป่วย		
ค. หมวดวิชาเลือก		
ปฏิบัติการช่วยเหลือดูแลสุขภาพบุคคลในสถานพยาบาล	2	หน่วยกิต
ฝึกปฏิบัติการช่วยเหลือดูแลสุขภาพเด็ก หรือผู้ใหญ่ หรือผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยด้วยโรคที่พบบ่อยและไม่ยุ่งยากซับซ้อนหรืออยู่ในภาวะพึ่งพิงในสถานพยาบาล		
ปฏิบัติการช่วยเหลือดูแลสุขภาพบุคคลในชุมชน	2	หน่วยกิต
ฝึกปฏิบัติการช่วยเหลือดูแลกลุ่มผู้สูงอายุ คนพิการ บุคคลที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ในชุมชน		

9. การวัดและการประเมินผล

ผู้ที่จะสำเร็จการศึกษาต้อง

9.1 มีเวลาการศึกษาในหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

9.2 การประเมินผลภาคทฤษฎีต้องได้แต่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2 จากระบบ 4 แต่มีระดับคะแนน

9.3 การประเมินผลภาคปฏิบัติทุกรายวิชาต้องได้แต่มีระดับคะแนนไม่ต่ำกว่า 2 จากระบบ 4 แต่มีระดับคะแนน

10. การประกันคุณภาพหลักสูตร

มีระบบประกันคุณภาพของหลักสูตร ที่สอดคล้องกับนโยบายของสถาบัน โดยประกันคุณภาพในเรื่อง ดังต่อไปนี้

10.1 การบริหารหลักสูตร มีคณะกรรมการหลักสูตรผู้ช่วยพยาบาล ทำหน้าที่บริหารหลักสูตรให้มีการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

10.2 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน ประกอบด้วยตำรา วารสาร Digital book ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีระบบสืบค้นที่ทันสมัย มีห้องปฏิบัติการพร้อมกับอุปกรณ์ที่ทันสมัย เพื่อฝึกหัดการช่วยเหลือดูแลบุคคล และมีห้องเรียนอย่างเพียงพอ

10.3 การสนับสนุนและการให้คำแนะนำผู้รับการศึกษา สถานศึกษาจัดให้มีอาจารย์ประจำชั้นและอาจารย์ที่ปรึกษารายบุคคลให้กับผู้รับการศึกษา ทำหน้าที่สนับสนุนกิจกรรมของผู้รับการศึกษา และให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้รับการศึกษา

10.4 การดำเนินงาน และความพึงพอใจของผู้ใช้ผู้สำเร็จการศึกษา มีการประเมินการดำเนินงานและความพึงพอใจของผู้ใช้ผู้สำเร็จการศึกษาหลังจากปฏิบัติงานแล้วอย่างน้อย 1 ปี

ภาคผนวก

- 1) รายชื่ออาจารย์ประจำหลักสูตร
- 2) รายชื่อแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ พร้อมรายละเอียดแหล่งฝึกภาคปฏิบัติที่เอื้ออำนวยต่อการฝึกอบรม
- 3) ประมวลรายวิชา (Course Syllabus) ทุกรายวิชาในหลักสูตร

.....

เอกสารอ้างอิง

- (1) U.N. World Population Ageing 1950, 2050 Report (2002) Retrieved December 10, 2011 from http://www.un.org/esa/population/world_ageing_1950_2050/
- (2,3) รศ.ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ บรรณาธิการ รายงานประจำปี สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2555 บริษัท เอสเอส พลัส มีเดีย จำกัด : นนทบุรี .2556
- (4) สภาการพยาบาล. (2556). ระบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงโดยผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล (Long-term Care System for the Frail Elderly by Professional Nurse). เอกสารอัดสำเนา.

- (5) ขนิษฐา นันทบุตร. (2551). บทสังเคราะห์ข้อเสนอเพื่อพัฒนาระบบการทำงานของผู้ดูแล. นนทบุรี: สถาบันวิจัยและพัฒนาระบบการพยาบาล สภาการพยาบาล.
- (6) ขนิษฐา นันทบุตรและคณะ, (2550).กรณีศึกษาวัตรกรรมการดูแลสุขภาพชุมชน: การดูแลผู้สูงอายุในชุมชน. นนทบุรี : อูษาการพิมพ์.

ภาคผนวก

ลักษณะงานของผู้ช่วยพยาบาล

1) งานเฉพาะที่มอบหมายให้ผู้ช่วยพยาบาลกระทำเป็นประจำแต่อยู่ในความควบคุมของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลหรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ได้แก่

1.1) การทำหัตถการที่ไม่ยุ่งยาก ไม่ซับซ้อน โดยไม่ทำให้เกิดอันตรายทันทีถ้าไม่ปฏิบัติตามขั้นตอน(Non-invasive)

1.1.1) การดูดเสมหะในผู้ป่วยผู้ใหญ่ที่มีอาการคั่งที่

1.1.2) การดูแลผู้ป่วยที่มี Tracheostomy tube ที่มีอาการคั่งที่

1.1.3) การสวนปัสสาวะทิ้งในผู้ป่วยที่ไม่มีพยาธิสภาพของระบบทางเดินปัสสาวะ/การใส่ถุงยางอนามัยเพื่อรองรับปัสสาวะ

1.1.4) การสวนอุจจาระผู้ใหญ่และผู้สูงอายุที่ไม่มีพยาธิสภาพของระบบทางเดินอาหารส่วนล่าง

1.1.5) การประคบร้อน ประคบเย็นในผู้ใหญ่/ผู้สูงอายุที่รู้สึกตัวดีและสามารถรับความรู้สึกได้

1.2) การเก็บข้อมูล บันทึก และรายงานข้อมูลต่อไปนี้

1.2.1) สัญญาณชีพ น้ำหนัก ส่วนสูง ปริมาณน้ำดื่ม และปัสสาวะ การตรวจน้ำตาลในปัสสาวะ และตรวจความเข้มข้นของเลือด

1.2.2) ข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมแต่ผ่านการประเมินจากพยาบาลวิชาชีพแล้ว

1.2.3) การตอบสนองต่อการพยาบาลของผู้ป่วย

1.2.4) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของสิ่งแวดล้อม

1.2.5) ความคิดเห็นของบุคคลและครอบครัวเกี่ยวกับการดูแล

1.2.6) การสังเกตและเก็บสิ่งส่งตรวจทางห้องทดลอง การเก็บและตรวจหาน้ำตาลในปัสสาวะ

1.2.7) การรักษาความสะอาดร่างกายบุคคลและการเช็ดตัวเพื่อลดไข้

2) งานเฉพาะที่มอบหมายให้ผู้ช่วยพยาบาลกระทำเป็นประจำโดยผู้ป่วยมีอาการคั่งที่ไม่รุนแรง

2.1) การช่วยในการเดิน การจัดทำ การพลิกตัว

2.2) การดูแลสุขอนามัย การขับถ่าย การอาบน้ำทาร์ก การเช็ดตัวลดไข้

2.3) การเตรียมถาดอาหาร การให้อาหาร

2.4) การให้อาหารและน้ำทางสายยางสู่กระเพาะอาหารและลำไส้

- 2.5) การดูแลในกิจวัตรประจำวัน
- 2.6) กิจกรรมทางสังคม เช่น การให้ผู้ป่วยเข้าร่วมกลุ่ม
- 2.7) การช่วยผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ให้ผู้ป่วยเรียนรู้เรื่องสุขภาพ
- 2.8) การฟื้นฟูสภาพตามแผนการรักษาพยาบาล
 - 2.8.1) การเคลื่อนไหวและการบริหารร่างกาย
 - 2.8.2) การจัดทำ พลิทัว
 - 2.8.3) การบริหารร่างกาย ข้อ และกล้ามเนื้อผู้ป่วย (Passive and active exercise) ตามแผนการ

รักษาพยาบาล

2.9) การประเมินสภาพของผู้ป่วยโดยใช้เครื่องมือง่ายๆ ได้แก่ อาการเจ็บปวด การปลัดตกหกล้ม ลักษณะผิวหนังที่ผิดปกติ เช่น ลักษณะผิวหนังที่เกิดจากการผูกมัด ลักษณะผิวหนังที่เสี่ยงต่อการเกิดแผลกดทับ เป็นต้น

- 2.10) การดูแลผู้ป่วยที่เสียชีวิต
- 2.11) การช่วยฟื้นคืนชีพระดับพื้นฐาน การปฐมพยาบาลเบื้องต้น
- 2.12) การป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อโรค
- 2.13) การทำความสะอาดอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอกของผู้คลอดและผู้ป่วยนรีเวช
- 2.14) การช่วยรับผู้ป่วยที่ผ่านการกลั่นกรองและวินิจฉัยแยกประเภทแล้ว
- 2.15) การช่วยย้ายและจำหน่ายผู้ป่วยจากหอผู้ป่วย
- 2.16) การเตรียมและช่วยเหลือในการตรวจร่างกาย

3) การให้ยา กระทำได้ในกรณีต่อไปนี้

3.1) ในสถานบริการสุขภาพที่จัดให้มีผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ปฏิบัติงานเป็นประจำ ได้แก่ สถานพักฟื้นระยะยาว(Long-term care) ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์จะต้องประเมินภาวะสุขภาพ วางแผนการพยาบาล ให้การพยาบาล และประเมินผล โดยผู้ช่วยพยาบาลจะต้องได้รับการฝึกฝนเรื่องการให้ยาโดยเฉพาะ

3.2) ในสถานที่ที่บุคคลอาศัยอยู่อย่างอิสระ ภาวะการเจ็บป่วยคงที่หรือคาดการณ์ได้และบุคคลสามารถมีส่วนร่วมในการดูแลตนเอง ผู้ช่วยพยาบาลสามารถให้ยาแก่ผู้ป่วยตามที่ผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์มอบหมาย เช่น ให้ยาทางปากหรือทางท่อให้อาหาร อมใต้ลิ้นหรือให้ยาเฉพาะที่ได้ และผู้ช่วยพยาบาลจะต้องได้รับการฝึกอบรมเรื่องการให้ยาอย่างเป็นระบบโดยผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ นิเทศงานอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้งหรือเมื่อมีการปรับเปลี่ยนยา

.....